

Oponentský posudek na diplomovou práci:

Jan KLETVÍK
Evangelíci v Libštátě (1783-1945):
Tři kostely v jedné obci by něco neobyčejného bylo

Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta – Katedra dějin a didaktiky dějepisu
Vedoucí práce: Mgr. Dušan Foltýn

Praha 2011

136 s. (117 s. textu; 6 s. příloh; 15 obr. příloh)

Dějiny evangelických církví vzešlých z tolerančního patentu císaře Josefa II. si nelze představit bez dějin jednotlivých sborů a. v. a h. v., které po roce 1918 došly spojení v jedinou církev Českobratrskou evangelickou. Popsání jejich sborových dějin se věnovala a věnuje celá řada nejčastěji církevně angažovaných autorů. Výsledky jejich práce v oficiálně tištěné podobě nebývají vždy zcela objektivní a často ani badatelsky vyvážené. Dějepisná práce se v této podobě často stává oslavou, někdy pouhou součástí jubilejního sborníku menšinového společenství, kterému rok 1989 otevřel mj. také publikační prostor. Málo využívané a ještě méně vydávané evangelické prameny z období 1781-1918 a let dalších k řečené přehlednosti mnoho nepřispívají. Chybí rovněž moderní historicko-teologické popsání dějin českého evangelictví, jež by revidovalo závěry doby starší, nesené právě duchem „apologetické sebeoslavy“, a které by novým badatelům umožnilo držet se kolejí v hlavních rysech jistých a přehledných.

Přesto i zde existují výjimky a nalézáme je v posledních letech zejména ve studentských kvalifikačních pracech, předkládaných nejčastěji na katedře církevních dějin UK ETF v Praze. I u jejich autorů je zřetelná církevní angažovanost, píšící často o svých rodných či prvních sborech v duchovní službě apod. Přesto kritický přístup k tématu a poctivá práce s dobovými prameny vytváří již dnes nadějnou podobu budoucí moderní evangelické historiografie, odpovědné nejen před živými, ale také těmi, co je předešli.

V tomto duchu lze proto vítat také diplomovou práci Jana Kletvíka z dějin libštátského sboru, kterou předložil na katedře dějin a didaktiky dějepisu Pedagogické fakulty UK v Praze.

Téma a název práce:

Tématem Kletvíkovy práce je život libštátských evangelíků v časovém rozmezí let 1783-1945. Časové omezení je na jedné straně pochopitelné vzhledem k okolnostem vydání tolerančního patentu, na straně druhé je plně ospravedlňuje uzavření určité etapy libštátských

sborových dějin, spojených s působením faráře Jaroslava Kučery. Dějiny libštátských evangelíků, jakkoli přesahují do širších dějin určité zeměpisné oblasti a celkových dějin evangelické, resp. křesťanské církve, jsou přesto tématem natolik sevřeným, že je lze zcela poprávu zpracovat samostatně, jak to také učinil autor. Název práce je volen uvážene, dává jasně najevo, co bude obsahem práce, s čím se čtenář setká.

Obsah práce:

Diplomová práce je uvozena metodickou a bibliografickou statí. Soupis pramenů k dějinám libštátských evangelických sborů lze ocenit už proto, že i pouhý inventář úřední a literární činnosti tolerančních sborů dodnes postrádáme a práce tohoto typu mohou tvořit podklady dalšímu bádání. K úvodním kapitolám pak lze přiřadit i kompilační oddíl třetí, vypisující stručně dějiny Libštátska před rokem 1781. Autor s ohledem na své téma zdůrazňuje proměny církevně-správních poměrů v dané lokalitě, politické a kulturní dějiny upozaduje.

Vlastní téma autor rozpracovává logicky, s ohledem na výjimečné poměry v Libštátě, dané existencí dvou sborů h. v. a a. v. v jedné obci. Život sborů popisuje odděleně do roku 1918, se samozřejmou předností staršímu reformovanému sboru. Po vzniku Českobratrské církve evangelické je ve středu autorova zájmu jediný libštátský sbor ČCE, která obě toleranční vyznání spojila v unii. Nechybí ani kapitola věnovaná diaspoře, v pouhém nástinu popisující vliv zejména libštátských duchovních na vzdálenější okolí.

I další členění těchto oddílů je logické a vypovídá o autorově dobré orientaci v dobových pramenech i dnešní realitě života evangelického sboru. Po seznámení s počátky sboru, kdy není opomenuta podstatná role laiků při vzniku tolerančních církví, se autor postupně věnuje duchovním správcům, laikům a důležité otázce sborových financí. Samostatně jsou pojednána i místní specifika: spiritismus a sborové schisma ve 40. letech 20. století.

Závěrečný oddíl je jednak shrnutím celé práce, jednak vyrovnáním s recentním bádáním, spojeným otázkami konfesní identity a liturgické tváře evangelických církví. Poukazuje však i na desiderata, spojená nejen s Libštátem samým, ale přítomná i v širší evangelické historiografii.

Připojený soubor příloh je ilustrativním přehledem jak dobových dokumentů, tak také fotografií, spojených s dějinami obou libštátských sborů.

Samostatnost zpracování:

Práce Jana Kletvíka je samostatnou monografickou studií, založenou na pečlivém studiu a zpracování dochovaných, převážně archivních pramenů. Přístup autora k tématu je originální, jeho metoda má své oprávnění.

Klady práce:

Autor práce dokázal popsat život libštátských evangelíků v daném období na základě pramenů střízlivě a kriticky, se znalostí současného bádání a jeho aktuálních otázek. Zvláště lze ocenit snahu autora shledat a prostudovat prameny k práci nejen ve fondu libštátského sboru v SOA Semily, ale i v Ústředním archivu ČCE v Praze a na UK ETF v Praze. Kromě pramenů a sekundární literatury však autor využil také metodu „oral history“, nezbytnou při tomto typu práce.

Kromě vlastního autorova popisu života libštátských evangelíků práci vyzdvihují i ta zjištění, která je možné zobecnit v širším kontextu. Libštát pak zastupuje konkrétními jevy celou církev (př. laici × duchovní; finanční otázky, alkoholismus evangelíků). V konkrétech, jako např. v otázce spiritismu nebo církevní unie, doložil autor libštátská specifika zcela novými fakty, prospěšnými ve prospěch celku.

V upravené verzi si lze Kletvíkovu práci představit jako tištěnou monografii.

Zápory práce:

Zásadní formální a obsahové nedostatky práce postrádá. Je poctivým a kritickým zpracováním dané otázky. Svě téma mohl autor sice konzultovat s dalšími odborníky, např. s Luděkem Rejchrtem, někdejší křižlickým farářem a autorem publikace, na níž se autor odvolává. Přesto i absence širšího badatelského pohledu práci na kvalitě příliš neubírá.

Celkové zhodnocení:

Diplomovou práci Jana Kletvíka „*Evangelíci v Libštátě (1783-1945): Tři kostely v jedné obci by něco neobyčejného bylo*“ považuji za samostatné, odborně fundované a dalšímu bádání prospěšné dílo, které splňuje měřítko, kladená na práci tohoto druhu. Doporučuji ji proto k ústní obhajobě.

V Praze dne 5. září 2011

Ota Halama Th.D.